

Obecná a vývojová psychologie

Přednáška č. 1
Čím se psychologie může zabývat
Historie psychologie
Základní psychologické směry.

Jak dosáhnout cíle v předmětu psychologie

- 1/Docházka na přednášky-nepovinná.
  - 2/Studium podkladů k přednáškám-2 dny před přednáškou k dispozici text přednášky-vytisknout a doplňovat poznámky.
  - 3/Test –prosinec nebo těsně před zkouškou podmínka přípuštění ke zkoušce a součást hodnocení.
  - 4/Domácí úlohy-součást hodnocení.Po každé liché přednášce malý úkol (přednáška 1, 3, 5.....).
- Domácí úlohy v portfoliu ke zkoušce.

Co je vlastně psychologie ?

Jak lze jednoduše a srozumitelně definovat psychologii?

R. Atkinsonová a kol. (2000):

„Psychologie je vědecké studium chování a duševních procesů.“

Wikipedie CZ (2013):

„Psychologie je věda, která studuje lidské chování, mentální procesy a tělesné dění včetně jejich vzájemných vztahů a interakcí (tzv. psychika) a snaží se jej popsat, vysvětlit a predikovat.

Čím se psychologie může zabývat

- Střelba v Columbia High School
- <https://www.youtube.com/watch?v=zomme79LsXw>
- Střelba v Sandy Hook Elementary School
- <https://www.youtube.com/watch?v=AA8Wr3ggORA>
- Call of Duty-trailer
- https://www.youtube.com/watch?v=pUysNW_HffWg

Co je předmětem studia psychologie ?

- Psychologie má velmi rozsáhlé množství témat, kterým se věnuje.
- Příklady některých témat:
  - 1/ Dětská amnézie-téměř nikdo si neodvede vybavit události prvních 3 let života.
  - 2/ Vliv televizního násilí na agresivitu dětí.
  - 3/ Účinnost SFBT psychoterapie.
- Jakými dalšími tématy se psychologie zabývá?

Cíle psychologie

- Obecné cíle, které si psychologové kladou:

- **1. cíl-popsat lidské chování a prožívání.**

(K tomu psychologové využívají metody jako pozorování, rozhovor, experiment, diagnostické testy).

- **2. cíl-vysvětlit lidské chování a prožívání**

(K tomu psychologové vytvářejí psychologické teorie, které je nutno nejdříve empiricky ověřit).

- **3. cíl – předvídat lidské chování a prožívání.**

(Velmi nesnadný cíl k realizaci.)

- **4. cíl – využívat získané znalosti ke zvyšování lidské spokojenosti a zdraví.**

Základní přístupy v psychologii

Každý přístup má:

- Svoji definici psychologie, svoje témata.
- Preferuje určitou metodologii (o té více v příští přednášce).
- Do určité míry redukuje předmět studia psychologie.
- 1/Biologický přístup
- 2/Psychodynamický přístup
- 3/Behaviorální přístup
- 4/Humanistický přístup
- 5/Kognitivní přístup

Biologický přístup

- Zabývá se zejména neurofyzilogickými procesy, které jsou ve vztahu k chování a prožívání.
- V rámci biologického přístupu se např. vysvětluje dětská amnézie jako důsledek nezralosti hippocampu u malých dětí.
- Představitelé: William James (významný v historii psychologie), u nás např. František Koukolík.

Biologický přístup-současnost

- V posledních desetiletích význam biologického přístupu významně narůstá, zejména díky moderním zobrazovacím technologiím a medicíně. Například v 60. letech byl učiněn velký pokrok v léčbě schizofrenie a deprese díky psychofarmakům. Zobrazovací technologie jako MRI a fMRI umožňují psychologům a dalším vědcům výzkum lidského mozku (struktury a aktivity) jako nikdy předtím. Díky tomu došlo k významnému pokroku v porozumění např. paměti, učení, duševním nemocem atd.

Psychodynamický přístup

Od počátku 20. století, navazuje na učení Sigmunda Freuda.

Základem je studium nevědomých oblastí lidské psychiky.

- Základní témata psychoanalýzy: Pud smrti a pud života (libido), vývoj zaměření libida, struktura osobnosti (id, ego, superego), obranné mechanismy.

Další psychologové, navazující na psychoanalýzu:

- C.G. Jung-analytická psychologie (témata: Kolektivní nevědomí, archetypy, asociální experiment)
- Alfred Adler-individuální psychologie (témata: Touha po moci versus společenský cit, sourozenecké konstelace)
- Neopsychoanalytici- E.Erikson, E. Fromm a další- zdůraznění sociálního původu psychických problémů.

Psychodynamický přístup- současnost

- Hlavní myšlenky a témata Freudovy psychoanalýzy stále ovlivňují mnoho psychologů, hlavně těch, co pracují v oblasti duševního zdraví. Freudovy myšlenky byly rozpracovány a modifikovány mnohými následovníky. Psychologové, kteří preferují psychodynamický přístup, se zaměřují např. na význam vlivu nevědomí, rané zkušenosti z dětství, na léčbu lidí s psychologickými problémy.

Behaviorální přístup

- Předmět studia psychologie v behavioristickém přístupu:
- Chování (základní zdroj objektivně měřitelných dat pro výzkum). Myšlenka-objektivně lze studovat pouze chování (tj. co je pozorovatelné).
- Výrazný směr americké psychologie v 1 .po. 20. století
- Zakladatel J.B. Watson (1878-1958).
- Watson-*„Podmiňováním (učením) lze z dítěte vychovat kohokoliv.“*
- Lidské chování je formováno vnějšími vlivy, především odměnami a tresty (proces učení).
- Odpůrci označován jako *„psychologie bez duše“*.

Behaviorální přístup-současnost

- Současní psychologové kteří uplatňují behaviorální přístup studují problémy, jak je chování modifikováno vnějším prostředím. Mnoho psychologů pracujících v oblasti duševního zdraví využívá behaviorální přístup pro vysvětlení a léčbu psychických poruch.

Humanistický přístup- fenomenologický přístup

- Reakce na behaviorismus a psychoanalýzu
fenomenologický přístup je typický zejména pro
americkou psychologii.
- Hlavní představitelé: Abraham Maslow, Rollo
May, Carl Rogers.
- V centru pozornosti je motivace k růstu,
**seberealizace a svoboda volby při dosažení
vnašeho potenciálu.**
- Rogers i Maslow mají stále velký vliv na
současné psychology, kteří si zvolili humanistický
přístup. Humanistický přístup je hojně rozšířen
mezi psychology pracujícími v oblasti duševního
zdraví

Humanistický přístup-existenciální přístup

- Je v opozici vůči behaviorismu a psychoanalýze. Inspirována filozofy-Sörenem Kirkegaardem, Edmundem Husserlem, Martinem Heideggerem.
- Představuje zejména evropský směr humanistické psychologie.
- Zabývá problematikou lidského bytí a jeho smyslu.

Kognitivní přístup

- Kognitivní psychologie se významně formuje od 60. let, kdy se psychologové vrátili ke studiu mentálních procesů (tzv. kognitivní revoluce), což znamenalo obrat od behavioristického přístupu. Kognitivní psychologie se začala zabývat významnou rolí mentálních (kognitivních procesů) např. pro paměť, vývoj jazyka, myšlení a řešení problémů. K rozvoji kognitivní revoluce přispěl vývoj počítačových systémů.

Kognitivní přístup-současnost

- Výchozí myšlenka - lidská psychika je systém, který zpracovává informace (information processing system).
- Kognitivisté si část terminologie vypůjčují z počítačové kybernetiky.
- Témata zkoumání-jak se učíme, plánujeme budoucnost, vnímáme minulost, rozhodujeme se, využíváme jazyk atd atd.
- Vliv na psychoterapii (*klíčem k našemu chování je myšlení*).
- Přestavitelé Noam Chomski (lingvistika), Herbert Simon a Allen Newell (výzkum řešení problémů), Albert Ellis.

Evoluční přístup

- Velice nový směr v psychologii.
- Evoluční psychologie vysvětluje psychologické procesy a jevy na základě evolučních principů (Darwin). Evoluční teorie předpokládá, že jedinci i druhy mezi sebou soupeří o přežití. Díky genetickým rozdílům jsou někteří lépe adaptováni na prostředí-díky tomu mají vyšší šanci přežít a rozmnožit „svoje geny“ (tzv. přírodní selekce). Evoluční psychologové předpokládají, že i některé psychologické charakteristiky mohou být předností, která dává vyšší šanci na přežití.

Evoluční přístup

- Evoluční přístup je aplikován na taková témata, jako jsou např. mezilidské vztahy, výběr partnera, rodičovství, sociální dominanci, agresivitu.

System psychologických oborů (věd)

Základní psychologické vědy:

- Vývojová psychologie-studuje fyzické, psychické a sociální změny, ke kterým dochází v životním cyklu člověka
- Biologická psychologie-zaměřuje se na vztah chování a orgánových systémů v těle (nervová soustava, imunitní, endokrinní) a genetické výbavy.
- Psychologie osobnosti-zkoumá individuální rozdíly a charakteristiky.

System psychologických obrů (vėd)

- Sociální psychologie-zkoumá vliv sociálního okolí na člověka.
- Klinická psychologie-studuje příčiny, léčbu a prevenci různých typů psychických nemocí jako např. deprese a úzkosti.
- Pedagogická psychologie-zaměřuje se na problematiku procesu učení u člověka.
- Obecná psychologie-zkoumá základní psychické procesy a stavy jako např. vědomí, spánek, paměť, myšlení atd.

Doporučená literatura k tématu:

- Juklová, K. (2010): Základy obecné psychologie. Gaudeamus. Hradec Králové
- Atkinson, R. a kol (1995): Psychologie. Victoria Publishing. Praha
- Baštecká, B.(2009): Psychologická encyklopedie-aplikovaná psychologie. Portál Praha
- Drapela, V.J.(1997): Přehled teorií osobnosti. Portál. Praha
- Z Wikipedie-Základy psychologie, Masakr na Columbine High School, Sandy Hook Elementary School Shooting

Otázky k procvičení

- 1/Jak lze definovat psychologii?
- 2/Čím se liší hlavní přístupy v psychologii?
- 3/Jaké jsou hlavní obory (vědy) v psychologii? Čím se zabývají?
- 4/Jaké jsou hlavní cíle psychologie?
- 5/

Domácí úkol

- Najděte výzkum, který by se zabýval vztahem agrese u dětí a hraní počítačových her.
- Jak lze aplikovat výsledky tohoto výzkumu v praxi?
- Citujte v práci správně zdroj. Zhodnoťte kriticky zdroj, ze kterého výzkum čerpáte. Podle čeho poznáte, že je důvěryhodný?
- (Rozsah práce cca 1 normostrana, vypracovat nejpozději do přednášky 3.)